

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobce: **Leasing České spořitelny, a. s.**, se sídlem Střelnická 8/1680, Praha 8, zastoupeného JUDr., Ing. Petrem Tomašíkem, hlavním právníkem Leasingu České spořitelny, a. s., proti žalovanému **Finančnímu ředitelství pro hlavní město Praha**, se sídlem Štěpánská 28, Praha 1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 4. 2004, č. j. 38 Ca 39/2002-69, vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 30/2005, o námitce podjatosti soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Jaroslava Hubáčka,

t a k t o :

Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Jaroslav Hubáček **j e v y l o u č e n** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 30/2005.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (stěžovatel) brojí kasační stížností ze dne 14. 6. 2004 proti shora označenému rozsudku Městského soudu v Praze. Městský soud tímto rozsudkem zamítl žalobu, kterou žalobce napadl rozhodnutí žalovaného, jímž bylo zamítnuto odvolání žalobce proti rozhodnutí Finančního úřadu pro Prahu 8. Dne 13. 10. 2000 Finanční úřad pro Prahu 8 dodatečným platebním výměrem stanovil žalobci daň z přidané hodnoty za zdaňovací období měsíce listopadu 1997 ve výši 705 186 Kč.

Na základě poučení Nejvyššího správního soudu vznesl stěžovatel ve svém podání, doručeném tomuto soudu dne 16. 2. 2006, v souladu s § 8 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), námitku podjatosti vůči JUDr. Jaroslavu Hubáčkovi. Podjatost namítá zejména z toho důvodu, že Městský soud v Praze projednával a rozhodoval celkem 14 věcí stěžovatele, přičemž JUDr. Hubáček rozhodoval jako soudce Městského soudu v Praze ve dvou těchto věcech (sp. zn. 38 Ca 212/2002 a sp. zn. 38 Ca 155/2002). Jestliže by tedy o podané kasační stížnosti ve shora uvedené věci rozhodoval JUDr. Hubáček, došlo by tak podle stěžovatele k porušení ustanovení § 8 s. ř. s., Ústavy České republiky a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Napadené rozhodnutí Městského soudu v Praze sice vydal jiný senát tohoto soudu, jehož členem JUDr. Hubáček nebyl, týká se ovšem stejného zdanitelného plnění, jež je předmětem i výše již zmíněného rozhodnutí Městského soudu v Praze ve věci sp. zn. 38 Ca 155/2002, kde byl JUDr. Hubáček dokonce předsedou senátu. Jak stěžovatel dále dodává, jedná se v těchto věcech o dodatečné platební výměry na daň z přidané hodnoty, přičemž některá zdanitelná plnění se v daných výměrech opakují, i když celkové částky na jednotlivých dodatečných platebních výměrech jsou za každé zdaňovací období jiné. Městský soud v Praze tak rozhodoval o stejných zdanitelných plněních v různých zdaňovacích obdobích v různých senátech. Tuto skutečnost stěžovatel závěrem dokládá mimo

jiné odkazem na leasingovou smlouvu č. 7/96/0023, kterou se jako sporným zdanitelným plněním zabýval Městský soud v Praze jak v napadeném rozsudku (sp. zn. 38 Ca 39/2002), tak i v rozsudku sp. zn. 38 Ca 155/2002, kde byl předsedou senátu JUDr. Hubáček.

Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Jaroslav Hubáček dne 12. 4. 2006 ve svém vyjádření k námitce podjatosti uvedl, že tato námitka není opodstatněná. Především připomněl, že předmětnou kasační stížností bylo napadeno rozhodnutí senátu Městského soudu v Praze, jehož nebyl členem. Městský soud v Praze tímto rozhodnutím přezkoumával zcela jiná správní rozhodnutí než senát Městského soudu v Praze ve věci sp. zn. 38 Ca 155/2002, jehož byl předsedou. Rozhodování ve věci téhož účastníka skutkově obdobné povahy nezakládá zákonnou překážku podjatosti; takové rozhodování ostatně není v soudnictví ničím výjimečným. S odkazem na rozhodnutí č. 1/2004 Sb. NSS (zřejmě míněno usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 3. 2003, č. 53/2004 Sb. NSS) JUDr. Hubáček upozorňuje, že „předchozím soudním řízením“ ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s. není řízení v jiné věci, byť by se týkalo týchž účastníků. Závěrem konstatuje, že ohledně přezkoumávané věci nemá žádný zájem, účastníky řízení a jejich zástupce zná toliko ze služební činnosti u soudu, a proto se necítí být podjatý.

Věc byla v souladu s dosavadní judikaturou Nejvyššího správního soudu (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2003, č. 49/2004 Sb. NSS), předložena k rozhodnutí jinému senátu tohoto soudu, který shledal námitku stěžovatele důvodnou.

Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Podle § 8 odst. 5 s. ř. s. může účastník řízení nebo osoba zúčastněná na řízení namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočníka nebo znalce do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřihlíží.

Nejvyšší správní soud považuje za vhodné úvodem připomenout, že „*Podíl soudce na rozhodování v „předchozím soudním řízení“ ve smyslu § 8 odst. 1 s. ř. s., který zakládá důvod pro jeho vyloučení, se týká rozhodování soudce ve stejné věci u soudu nižšího stupně; „předchozím soudním řízením“ tak není řízení v jiné soudní věci, byť by se i týkala týchž účastníků.*“ [usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 3. 2003 (č. 53/2004 Sb. NSS)]. Z citovaného rozhodnutí lze tedy jednoznačně dovodit, že podíl na rozhodování jiné soudní věci (ačkoliv se shodnými účastníky), nemůže sám o sobě být důvodem pro vyloučení JUDr. Hubáčka z projednávání a rozhodnutí předmětné kasační stížnosti (to ostatně vyplývá i z poslední věty ustanovení § 8 odst. 1 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud se proto dále musel vypořádat jednak s námitkou stěžovatele, že shora označené rozsudky Městského soudu v Praze „*řeší stejná zdanitelná plnění, která se objevují i v dalších rozsudcích*“ a na základě toho případně určit, zda tato skutečnost zakládá či nezakládá podjatost JUDr. Hubáčka ve věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 30/2005.

Nejprve tedy Nejvyšší správní soud uvážil, zda v případě stěžovatele skutečně Městský soud v Praze rozhodoval o stejných zdanitelných plněních v různých zdaňovacích obdobích v různých senátech. Z přiloženého spisu vyplývá, že Městský soud v Praze rozhodoval svými rozsudky ve věci sp. zn. 38 Ca 39/2002 (rozhodnutí napadené kasační stížností) a ve věci sp. zn. 38 Ca 155/2002 (předseda senátu JUDr. Hubáček) o dvou samostatných žalobách (ze dne 17. 1. 2002 resp. 27. 2. 2002) proti dvěma samostatným rozhodnutím žalovaného (ze dne 16. 11. 2001 resp. 21. 12. 2001). Žalovaný uvedenými rozhodnutími zamítl odvolání žalobce (ze dne 13. 11. 2000 resp. 16. 11. 2000) proti dodatečným platebním výměrům ze dne 13. 10. 2000, jimiž Finanční úřad pro Prahu 8 vyměřil stěžovateli daň z přidané hodnoty za období listopad 1997 (u Městského soudu v Praze vedeno pod sp. zn. 38 Ca 39/2002) a říjen 1997 (sp. zn. 38 Ca 155/2002). K doměření daně došlo na základě daňové kontroly, kterou správce daně u stěžovatele provedl v době od 18. 1. 1999 do 13. 12. 1999. Většina sporných zdanitelných plnění byla (podle tvrzení stěžovatele) realizována pouze v jednom z uvedených měsíců (týkalo se jich tedy pouze jedno z uvedených rozhodnutí), ovšem daň na výstupu stěžovatel v souvislosti s leasingovými smlouvami č. 7/96/0023 a č. 3/97/0313 uplatňoval jak v měsíci říjnu, tak i v měsíci listopadu a uvedené smlouvy jsou tedy skutečně předmětem obou uvedených rozhodnutí Městského soudu v Praze. Přestože se citovaná rozhodnutí týkala i několika dalších (samostatných) sporných zdanitelných plnění, byla základní žalobní námitka stěžovatele v obou věcech shodná a spočívala v tom, že „... z napadeného rozhodnutí není patrné, jakým způsobem žalovaný dospěl k závěru, že provedeným daňovým řízením bylo prokázáno, že fakticky došlo ke zdanitelnému plnění, resp. že toto faktické plnění bylo realizováno“. Ač tedy s kategorickým tvrzením stěžovatele o tom, že Městský soud v Praze rozhodoval o stejných zdanitelných plněních v různých zdaňovacích obdobích v různých senátech nelze souhlasit zcela bez výhrady, je zřejmé, že citovanými rozhodnutími Městského soudu v Praze bylo skutečně rozhodnuto o shodné právní otázce (pouze v případě uvedených leasingových smluv dokonce o stejných zdanitelných plněních) a že se tedy v principu jednalo o tytéž spory, jejichž konkrétní předmět se lišil výhradně v závislosti na době uskutečnění sporných zdanitelných plnění.

Nejvyšší správní soud proto přistoupil i k dalšímu kroku shora naznačeného postupu a zkoumal, zda určitá shoda v předmětu uvedených sporů může být v dané věci důvodem pro vyloučení JUDr. Hubáčka z jejího projednávání a rozhodnutí, tedy řečeno slovy soudního řádu správního, zda se v daném případě jedná o podíl na „projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení“.

Nejdříve je třeba připomenout, že vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí věci lze jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003-16, www.nssoud.cz). Tento postup je přitom zcela v souladu s ústavní zásadou, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod); přípustnou výjimkou z této zásady je pouze vyloučení soudce ze zákonem stanovených důvodů (*iudex inhabilis*) a nebo na základě námitky podjatosti uplatněné stranou sporu (*iudex suspectus*). Tyto výjimky nejsou v rozporu s uvedenou zásadou a akcentují další klíčový ústavní princip - princip nestrannosti soudců (např. čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod nebo čl. 82 odst. 1 Ústavy ČR).

Není sporu o tom, že předmět obou věcí rozhodnutých Městským soudem v Praze nebyl identický. Jak ovšem Nejvyšší správní soud výše doložil, oba rozsudky se mimo jiné týkaly týchž leasingových smluv a v zásadě Městský soud v Praze hodnotil

obdobné právní otázky ve věci týchž účastníků. Je sice zřejmé, že JUDr. Hubáček se na projednávání nebo rozhodnutí věci vedené u Městského soudu v Praze pod. sp. zn. 38 Ca 39/2002 přímo nepodílel, nicméně podle názoru Nejvyššího správního soudu je v dané věci třeba hodnotit i nepřímý podíl uvedeného soudce na projednávání či rozhodování takové věci. Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná své usnesení ze dne 2. 9. 2004 č. 433/2005 Sb. NSS, kde již vyslovil názor, že *„pojem předchozího soudního řízení je nutno ... vyložit materiálně, tedy s ohledem na konkrétní a přímou souvztažnost a věcnou souvislost předmětných řízení.“* Bylo by proto ve zkoumané věci zcela nepřipustné držet se při aplikaci § 8 odst. 1 s.ř.s. pouze výkladu jazykového, aniž by byly hodnoceny konkrétní okolnosti daného případu a smysl uvedeného ustanovení soudního řádu správního ve světle shora citovaných ústavních zásad.

Nepřímý podíl JUDr. Hubáčka na projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení lze dovést ze samotného textu příslušných rozhodnutí Městského soudu v Praze; oba rozsudky totiž obsahují naprosto shodné pasáže jak v reprodukční části, tak i v samotné části argumentační, a to v takovém rozsahu, který rozhodně nemůže být způsoben např. stejnými formulacemi v podáních stran adresovaných soudu nebo v rozhodnutích žalovaného či finančního úřadu. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 38 Ca 155/2002 (předseda senátu JUDr. Hubáček) je ze dne 24. 9. 2003 a rozhodnutí téhož soudu sp. zn. 38 Ca 39/2002 (napadené rozhodnutí) až ze dne 6. 4. 2004, lze se důvodně domnívat, že rozhodnutí senátu předsedy JUDr. Hubáčka bylo jedním z podkladů pro odůvodnění rozhodnutí napadené kasační stížností. Nejvyšší správní soud sice proti takovému postupu Městského soudu v Praze nic nenamítá (vzájemné konzultace senátů téhož soudu jsou pro zachování jednoty judikatury dokonce žádoucí), na půdorysu zkoumané věci, kdy již JUDr. Hubáček není soudcem Městského soudu v Praze, ale jako soudce Nejvyššího správního soudu rozhoduje mimo jiné o kasačních stížnostech proti rozsudkům krajských soudů, však takový postup vyvolává zcela důvodné pochybnosti o jeho nepodjatosti.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti považuje za vhodné též poukázat na teoretické pojetí identity sporů, užívané v civilním procesním právu, které lze aplikovat i ve správním soudnictví. Teorie totiž hovoří mimo jiné i o konceptu „jádra sporu“, k němuž se v rámci své rozhodovací činnosti několikrát vyslovil i Evropský soudní dvůr: *„O tutéž věc respektive o tentýž spor jde podle Evropského soudního dvora v případě, že je dána identita „jádra“ projednávaných věcí a že tedy v obou sporech má být projednána tatáž sporná otázka, resp. tytéž sporné otázky.“* (Macur, J.: *Předmět sporu v civilním soudním řízení*, Masarykova univerzita, Brno 2002, s. 158). I z uvedeného je tedy patrné, že na „podíl na projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení“ nemusí být vždy nahlíženo výhradně jako na podíl na rozhodování ve věcech zcela identických. Pomyslné „jádro sporu“ (sporná právní otázka) je v obou zkoumaných věcech obdobné (což dokazuje shora citovaná v zásadě shodná stěžejní žalobní námitka stěžovatele), přičemž JUDr. Hubáček svůj názor na jeho řešení vyjádřil již v rozhodnutí ve věci sp. zn. 38 Ca 155/2002.

Závěrem lze ještě poznamenat, že Ústavní soud ve shodě s Evropským soudem pro lidská práva (srov. např. rozhodnutí ve věci Saraiva de Carvalho vs. Portugalsko, 1994, nebo Gautrin a další vs. Francie, 1998), aplikuje ve své rozhodovací činnosti při hodnocení podjatosti soudců tzv. „test nestrannosti“, z něž mimo jiné plyne, že *„nestrannost soudce je především subjektivní kategorií, vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o niž je schopen relativně přesně referovat toliko soudce sám.“*

Pouze takto úzce pojímaná kategorie nestrannosti soudce by však v praxi stěží nalezla uplatnění vzhledem k obtížné objektivní přezkoumatelnosti vnitřního rozpoložení soudce. Kategorii nestrannosti je proto třeba vnímat širě, tedy i v rovině objektivní. Za objektivní ovšem nelze považovat to, jak se nestrannost soudce pouze subjektivně jeví vnějšímu pozorovateli (účastníkovi řízení), nýbrž to, zda reálně neexistují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci určitý, nikoliv nezaujatý vztah. Ústavní soud k tomu již v minulosti judikoval na straně jedné, že vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti (srov. I. ÚS 167/94, Ústavní soud ČR: Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu. C. H. Beck, Praha 1997, sv. č. 6, nález 127, str. 429), na druhé straně však vyslovil, že subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání; rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního (nález Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. I. ÚS 370/04, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. č. 35, nález č. 159, str. 181). Jak tedy Nejvyšší správní soud výše doložil, v dané věci skutečně existují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci určitý, nikoliv nezaujatý, vztah.

Vzhledem k tomu, že lze mít u JUDr. Hubáčka pochybnosti o jeho nepodjatosti, neboť se podílel na projednávání a rozhodování věci v předchozím soudním řízení, byl návrh na jeho vyloučení z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 7 Afs 30/2005 shledán důvodným.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. května 2006

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu